

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 121 Кодексу України про адміністративні
правопорушення та інших законодавчих актів України щодо безпеки
експлуатації транспортних засобів»
*(реєстр. № 9210 від 17.04.2023 р.)**

Законопроектом передбачено внесення змін і доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), які спрямовані на посилення відповідальності за керування транспортним засобом із наявними технічними несправностями та порушення інших встановлених законом правил експлуатації автомобільного транспорту й безпеки дорожнього руху.

Метою законопроекту є удосконалення законодавства, що встановлює адміністративну відповідальність у сфері керування та експлуатації транспортних засобів, насамперед через оновлення відповідних норм чинного КУпАП, забезпечення невідворотності покарання за вчинення таких порушень.

Для цього пропонується: внести зміни до статті 121 КУпАП «Порушення правил керування або експлуатації транспортного засобу, правил користування ременями безпеки або мотошоломами», виклавши в новій редакції диспозицію частини першої цієї статті, в якій, зокрема, передбачити відповідальність за керування водієм транспортним засобом, експлуатація якого заборонена вимогами законодавства через наявність технічних несправностей та невідповідність технічним вимогам; викласти в новій редакції диспозицію частини другої цієї статті, в якій встановити відповідальність за дії, передбачені її частиною першою, але вчинені під час керування транспортним засобом, який використовується для надання послуг із перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, або в іншій господарській діяльності; у санкціях зазначених норм збільшити розміри штрафів, відповідно, із двадцяти до п'ятдесяти та із сорока до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; доповнити частину третю цієї статті положенням про «керування транспортним засобом, який не має чинного сертифіката відповідності чи іншого передбаченого законодавством документу про підтвердження відповідності», збільшивши суму штрафу за такі дії із двадцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; у частині четвертій статті 121 КУпАП, що передбачає відповідальність за «повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частинами першою – третьою цієї статті», змінити санкцію, виключивши з неї такі стягнення, як «позбавлення права керування транспортними засобами на строк від трьох до шести місяців або адміністративний арешт на строк від п'яти до десяти діб», а також замінити критерії визначення розміру штрафу – замість «від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» на «двократний розмір від розміру штрафу за основний склад відповідного правопорушення»; доповнити вищевказану статтю новою частиною п'ятою, згідно з якою «систематичне (три і більше) протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частинами першою – третьою цієї статті, або якщо внаслідок цих правопорушень сталась дорожньо-транспортна пригода, тягне за

собою накладення штрафу у трикратному розмірі від розміру штрафу за основний склад відповідного правопорушення з позбавленням права керування транспортними засобами на строк від трьох до шести місяців або без такого, з оплатним вилученням транспортного засобу або без такого».

Окрім того, у Прикінцевих положеннях законопроекту пропонується внести зміни до Закону України «Про деякі питання ввезення на митну територію України та проведення першої державної реєстрації транспортних засобів» від 06.07.2005 № 2739-IV щодо визначення поняття документу, який засвідчує відповідність транспортних засобів вимогам технічних регламентів та екологічних норм Європейського Союзу, а також умов такого ввезення і реєстрації усіх видів транспортних засобів.

Законопроект не суперечить Конституції України та міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне зазначити такі ризики його положень.

Запропонована нова редакція частини першої статті 121 КУпАП у цілому дублює її чинну редакцію, оскільки фактично передбачає аналогічні з нею правопорушення. Проте, на відміну від останньої, має вкрай загальний та неконкретний характер. Зокрема, у ній не визначено, наявність яких саме *«заборонених вимогами законодавства технічних несправностей та невідповідностей технічним вимогам»* транспортного засобу тягне за собою накладення штрафу на водія в разі керування таким засобом.

Підлягає редакційному уточненню й використане в цій самій частині словосполучення *«незаконне виготовлення або переобладнання без відповідних дозволів з порушенням вимог стандартів, правил і нормативів, що стосуються безпеки дорожнього руху»*, що має незавершений характер. У ньому не зазначено, яких саме предметів, засобів чи транспортних засобів стосуються дії щодо *«виготовлення або переобладнання... з порушенням вимог правил і нормативів...»*, тобто не вказано, на що конкретно направлені ці дії.

Крім того, незважаючи на незаконність таких дій за умов відсутності *«відповідних дозволів»*, запропонована норма не містить конкретних роз'яснень про те, яким органом та за яких підстав надаються ці дозволи (виходячи із загальної спрямованості тексту, мова може йти про виготовлення або переобладнання автотранспортного засобу). Пропозиції щодо посилення з цією метою на відповідні галузеві законодавчі акти у статті також відсутні.

Правова невизначеність запропонованої норми в подальшому призводитиме до неоднозначного, довільного тлумачення її положень під час правозастосовної діяльності та, як наслідок, до необґрунтованого притягнення до відповідальності. Відповідні рішення уповноважених органів можуть бути оскаржені та скасовані в судовому порядку. У будь-якому випадку, цілі законопроекту щодо посилення відповідальності за передбачені в ньому діяння та забезпечення невідворотності покарання за їх вчинення не будуть досягнуті.

Вбачається доцільним у тексті запропонованої нової редакції частини другої статті 121 КУпАП із переліку дій, які вчиняються водієм із порушенням правил керування та експлуатації транспортного засобу, передбачених у частині

першій цієї статті, виключити словосполучення «...надання послуг з перевезення пасажирів» з огляду на те, що правила та вимоги перевезення пасажирів (людей) істотно відрізняються від вимог перевезень «вантажів, багажу», або будь-яких інших видів перевезень у рамках «господарської діяльності», про що йдеться у цій статті.

Не узгоджуються із засадами правової визначеності закону й запропоновані в законопроекті зміни до санкцій окремих частин статті 121 КУпАП, сформульовані як «накладення штрафу у *двократному розмірі (або трикратному розмірі) від розміру штрафу за основний склад відповідного правопорушення*».

Зазначені критерії розрахунку штрафів не обґрунтовуються положеннями чинного КУпАП, в яких розміри штрафів визначаються, виходячи із конкретної кількості неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що встановлюється в санкції відповідної норми.

У чинному КУпАП відсутня в якості критерію для розрахунку розміру штрафу й така вкрай загальна дефініція, що використовується у законопроекті, – «основний склад відповідного правопорушення». Натомість, у разі необхідності робиться посилання на певну частину статті цього Кодексу, в якій передбачені дії, за вчинення яких можуть застосовуватися відповідні стягнення, або до санкції якої можуть бути внесені відповідні зміни чи доповнення.

Наявність таких розпливчастих, неконкретних визначень щодо розрахунку розмірів штрафів значно ускладнить застосування цього виду адміністративного стягнення до осіб, які вчинили правопорушення.

Пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про деякі питання ввезення на митну територію України та проведення першої державної реєстрації транспортних засобів», які містяться у Прикінцевих положеннях законопроекту, не відповідають вимогам частини восьмої статті 90 Регламенту Верховної Ради України, згідно з якими, якщо для реалізації положень поданого законопроекту після його прийняття необхідні зміни до інших законів, такі зміни мають викладатися в розділі «*Перехідні положення*» цього законопроекту або в одночасно внесеному його ініціатором окремому законопроекті.

Крім того, слід зауважити, що до названого Закону пропонується внести зміни й доповнення щодо підстав та порядку ввезення на митну територію України та державної реєстрації транспортних засобів. Однак, такі зміни безпосередньо не стосуються предмета правого регулювання наданого законопроекту, який пов'язаний із посиленням адміністративної відповідальності за порушення правил керування або експлуатації транспортного засобу. З огляду на викладене, запропоновані в законопроекті зміни до цього Закону мають бути виділені та включені до окремого законопроекту.

Реалізація запропонованого проекту закону не потребує додаткових видатків із Державного та місцевих бюджетів України.

Водночас у законопроекті пропонується значно збільшити розміри штрафів за передбачені в ньому діяння. Внаслідок цього, його реалізація матиме вплив на показники дохідної частини державного бюджету, оскільки може

призвести до збільшення його доходів від надходження сум штрафів у разі виявлення відповідних порушень. Незважаючи на це, всупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України від 10.02.2010 № 1861-VI, необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) не додається.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*